

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Maria Grzelka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa [...]

przeciwko Syndykowi masy upadłości Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego i
M. Spółce z o.o.

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie powodowej [...]

o ustalenie nieważności umów,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 11 października 2007 r.,

zażaleń wniesionych przez powodów z wyjątkiem powoda K.S.

oraz wniesionych przez interwenientów ubocznych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego

z dnia 6 czerwca 2007 r., sygn. akt [...],

- 1. oddala zażalenie wniesione przez powódkę D.R.,**
- 2. odrzuca zażalenia wniesione przez pozostałych powodów oraz przez interwenientów ubocznych,**
- 3. zasądza od powodów, którzy wnieśli zażalenie oraz od interwenientów ubocznych na rzecz pozwanej Spółki z o.o. M., w częściach równych kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu zażaleniowym.**

Uzasadnienie

Powodowie w liczbie 63 osób wystąpili w jednym pozwie z powództwem o ustalenie nieważności umów objętych aktami notarialnymi nr [...], sporządzonymi przez notariusza K.B., dotyczącymi ustanowienia odrębnej własności i sprzedaży lokali w nieruchomościach budynkowych w G. przy ul. F. nr 1, 2, 3, 4, 5 i 6 pomiędzy Spółdzielnią Budownictwa Mieszkaniowego i „P.” S.A. Twierdzili, że jako najemcy lokali mieszkalnych, będących przedmiotem w/w umów, mających uprzednio status mieszkań zakładowych, pozbawieni zostali możliwości ubiegania się w pozwanej Spółdzielni o przydzielenie im tych lokali na zasadach prawa spółdzielczego własnościowego, względnie o ustanowienie odrębnej własności i sprzedaż lokali na ich rzecz. Podnosili, że w wyniku przekazania Spółdzielni zakładowych budynków mieszkalnych w trybie ustawy z dnia 12 października 1994 r. (Dz.U. nr 119, poz. 567) z mocy prawa stali się członkami Spółdzielni uprawnionymi do otrzymywania zajmowanych mieszkań, w związku z czym umowy, w wyniku których pozwana Spółdzielnia wyzbyła się przedmiotowych lokali na rzecz pozwanej Spółki były nieważne w świetle art. 58 k.c.

Pismem z dnia 31 marca 2004 r. (k - 250) dalszych 15 osób zamieszkałych w G. przy ul. F. nr 2 do 6 zgłosiło „przystąpienie do sprawy po stronie powodowej”. Osoby te wyjaśniły, że są najemcami lokali mieszkalnych i w razie korzystnego dla powodów rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, będą miały roszczenie wobec pozwanej Spółdzielni o dokonanie na ich rzecz przydziałów spółdzielczego własnościowego prawa do najmowanych lokali. Sąd Okręgowy uznał, iż osobom tym przysługuje status interwenientów ubocznych po stronie powodów.

Postanowieniami Sądu Okręgowego w G. z dnia 25 czerwca 2004 r. i z dnia 11 sierpnia 2004 r. wszyscy interwenienci ubocznici zostali zwolnieni w całości od kosztów sądowych, natomiast postanowieniem z dnia 9 grudnia 2005 r. zwolnieni zostali w całości od kosztów sądowych powodowie.

Wyrokiem z dnia 18 października 2005 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił powództwo, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 maja 2006 r. oddalił apelację powodów i interwenientów ubocznych. W stosunku do powodów A.P. i J.L., którzy

zmarli przed wyrokowaniem przez Sąd pierwszej instancji i, wobec których postępowanie zostało zawieszona (k – 594 i k – 917), a także wobec interwenienta ubocznego B.B., który zmarł zanim interwencja uboczna w jego imieniu została zgłoszona, Sąd Apelacyjny, postanowieniem z dnia 9 maja 2007 r. (k – 930), odpowiednio uchylił wyroki Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego, względnie odrzucił interwencję uboczną.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 maja 2006 r. wnieśli jednym pismem procesowym wszyscy powodowie i interwenienci uboczni. Występujący w ich imieniu pełnomocnik procesowy, będący adwokatem, opłacił skargę kwotą 30,- złotych, a na wezwanie Sądu stwierdził, że skarga kasacyjna w rozpoznawanej sprawie podlega jednej opłacie podstawowej, ale na wypadek, gdyby Sąd nie podzielił jego stanowiska wskazuje powoda K.S. jako podmiot, którego dotyczy uiszczona kwota 30,- złotych.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną wszystkich – z wyjątkiem K.S. - powodów i wszystkich interwenientów ubocznych, jako bezprzedmiotową w części dotyczącej powodów A.P., J.L. oraz interwenienta B.B. i jako nie opłaconą w części dotyczącej pozostałych - z wyjątkiem K.S. - powodów. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, pomiędzy powodami istnieje współuczestnictwo formalne, w związku z czym każdy ze skarżących miał obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od skargi kasacyjnej (art. 4 ust. 1 zd. drugie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398).

Na powyższe postanowienie powodowie – z wyjątkiem K.S., A.P. i J.L. – oraz interwenienci uboczni – z wyjątkiem B.B. – zażalili się jednym pismem procesowym, które zostało wniesione przez adwokata i opłacone jedną opłatą podstawową. Zarzucili zaskarżonemu postanowieniu obrazę art. 100 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych z dnia 28 lipca 2005 r. oraz art. 72 § 1 i 81 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że współuczestnictwo powodów ma charakter formalny. Zdaniem skarżących, współuczestnictwo to jest materialne, zaś do stosunku pomiędzy powodami i interwentami ubocznymi w rozpoznawanej sprawie znajdują

zastosowanie przepisy o współuczestnictwie jednolitym, co uprawniało skarżących do opłacenia skargi kasacyjnej jedną opłatą podstawową.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W świetle żądania pozwu i okoliczności przytoczonych na jego uzasadnienie interes prawny powodów (art. 189 k.p.c.) wyrażał się w możliwości domagania się od pozwanej Spółdzielni przydzielenia na prawach spółdzielczych – własnościowych mieszkań aktualnie zajmowanych przez powodów, względnie możliwości domagania się ustanowienia na rzecz powodów odrębnej własności i sprzedaży tych mieszkań. W sytuacji, gdy wszyscy powodowie nie zajmują niepodzielnie wszystkich dawnych mieszkań zakładowych, lecz każdy z nich (względnie małżonkowie) zajmuje jeden lokal mieszkalny, interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umów pomiędzy pozwanymi podlegał badaniu w stosunku do każdego z powodów odrębnie i wyrażał się sytuacją prawną każdego z nich w odniesieniu odpowiednio do konkretnego lokalu mieszkalnego.

W dążeniu do uzyskania wskazywanej sytuacji prawnej każdy z powodów legitymowany był do kwestionowania ważności umów objętych aktami notarialnymi tylko w części dotyczącej umowy ustanowienia odrębnej własności i sprzedaży lokalu mieszkalnego przez niego zajmowanego, w związku z czym każdy z powodów znajdował się w jednakowej (takiej samej) sytuacji faktycznej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), która jednakże nie była im wspólna ani oparta na tej samej podstawie faktycznej (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.). Trafnie określili to sami powodowie w pozwie, gdy powołali się na swoje współuczestnictwo formalne i na art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c., natomiast zmiana stanowiska w tym zakresie w korespondencji z Sądem Apelacyjnym i w zażaleniu nie znajduje usprawiedliwienia. W szczególności, bezzasadny jest argument, że podstawą faktyczną żądania wszystkich powodów jest zawarcie przez pozwanych sześciu umów, co – według stanowiska skarżących – wraz ze wskazywaną podstawą prawną powództwa (art. 58 k.c.) miałoby przesądzać o więzi materialno – prawnej pomiędzy powodami. Po to, żeby znaleźć się w sytuacji podmiotu ubiegającego się o zrealizowanie przez Spółdzielnię określonych praw podmiotowych, każdy z powodów jako zainteresowany swoim mieszkaniem, nie tylko nie musiał kwestionować wszystkich umów objętych

sześcioma aktami notarialnymi, ale wręcz nie mógł tego uczynić ze względu na interes prawny odnoszący się wyłącznie do lokalu mieszkalnego przez niego zajmowanego, nie zaś do lokali innych powodów.

W rzeczy samej bowiem przedmiotowe akty notarialne zawierały tyle umów ustanowienia odrębnej własności i sprzedaży, ile było lokali mieszkalnych; nie ma też wątpliwości, że poszczególne lokale mogły być przedmiotem odrębnych aktów notarialnych i że każdy z powodów odnośnie do „swojego” lokalu mógł wystąpić z powództwem w odrębnym pozwie. Niczego w tym zakresie nie zmienia powoływanie się skarżących na ten sam przepis prawny; o współuczestnictwie materialnym można mówić w razie spełnienia łącznie przesłanek dotyczących stanu faktycznego i stanu prawnego (art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Również nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut skarżących, że w przypadku uwzględnienia powództwa (prawidłowo – powództw) wyrok miałby skutek wobec interwenientów ubocznych w związku z czym do sytuacji procesowej tych ostatnich miał zastosowanie art. 81 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie w ogóle nie mogło być mowy o tym, żeby osoby wymienione w piśmie procesowym z dnia 31 marca 2004 r. (k – 250) uznać za interwenientów ubocznych. Pomijając już, że żadna z tych osób nie wskazała, po stronie którego z powodów zgłasza się do udziału w sprawie, to przede wszystkim żadna z nich nie wykazała żeby miała interes prawny w rozstrzygnięciu na korzyść powodów (art. 76 k.p.c.). Ewentualne stwierdzenie nieważności umów dotyczących poszczególnych lokali zajmowanych przez osoby wymienione w pozwie w niczym nie rzutowało pod względem prawnym na sytuację w/w pozostałych osób, co najwyżej – mogłoby pozytywnie prognozować w kwestii dobrowolnego, a nie wymuszonego kolejnymi powództwami i orzeczeniami sądowymi, zachowania się pozwanych odnośnie do jednakowych żądań ze strony osób nie objętych pozwem w niniejszej sprawie. W tego rodzaju ewentualności jednak nie sposób upatrywać interesu prawnego w rozumieniu art. 76 k.p.c. W każdym zaś razie, w rozpoznawanej sprawie nie wynikało ani z istoty stosunku prawnego ani z przepisu ustawy, że uwzględniający powództwo wyrok mógłby odnieść bezpośredni skutek prawny w stosunkach pomiędzy interwenientami

ubocznymi a pozwanymi. Osoby określone w zażaleniu i w zaskarżonym postanowieniu jako interwenienci uboczni znajdowały się w takiej samej sytuacji faktycznej co powodowie i zamierzały doprowadzić do takiej samej sytuacji prawnej względem zajmowanych przez siebie mieszkań co powodowie. Osoby te należało potraktować jako powodów i to w ramach współuczestnictwa formalnego zarówno pomiędzy nimi, jak i wespół z powodami wymienionymi w pozwie. Wprawdzie poza art. 195 § 1 i 196 § 1 k.p.c. przepisom o postępowaniu procesowym nie jest znana instytucja przystąpienia do sprawy w charakterze powodów, to jednak, przy odpowiednim skorzystaniu z art. 219 k.p.c. należało status wymienionych osób określić we wskazany wyżej sposób.

Jedynie ze względu na zachowanie tożsamości ujęć redakcyjnych, w orzeczeniu wydanym po rozpoznaniu zażaleń zawartych w jednym piśmie procesowym, Sąd Najwyższy posłużył się oznaczeniem „interwenienci uboczni”. W rzeczy samej po stronie powodowej, w ramach współuczestnictwa formalnego występowali nie tylko powodowie wymienieni w pozwie, lecz także powodowie wymienieni w piśmie z dnia 31 marca 2004 r.

W zaistniałej sytuacji każda z tych osób (ewentualnie małżonkowie wspólnie, gdyby wiadomo było, czy i które osoby pozostają w związku małżeńskim i są najemcami jednego lokalu) miała obowiązek uiszczenia opłaty podstawowej od skargi kasacyjnej (art. 4 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Zgodnie ze wskazaniem pełnomocnika powodów, opłatę podstawową uiszczył jedynie powód K.S. Wobec tego w części dotyczącej każdego z pozostałych powodów, zaskarżających wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 31 maja 2006 r. skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 130² § 3 k.p.c., co Sąd Apelacyjny ocenił trafnie.

Z przedstawionych przyczyn zażalenia zawarte w jednym piśmie podlegałyby oddaleniu w stosunku do wszystkich skarżących, gdyby zostały skutecznie wniesione przez wszystkich powodów. Ze względu na opłacenie tych zażaleń jedną opłatą podstawową, którą Sąd Najwyższy zaliczył na rzecz pierwszej osoby wymienionej w komparycji jako powódki, za wniesione skutecznie należało uznać tylko zażalenie powódki D.R. i tylko w tym zakresie uzasadnione było merytoryczne

odniesienie się Sądu Najwyższego do zarzutów zażalenia. W pozostałym zakresie, tj. co do pozostałych osób wymienionych w pozwie i w piśmie z dnia 31 marca 2005 r., które wniosły zażalenia, Sąd Najwyższy orzekł o odrzuceniu zażaleń jako nieopłaconych (art. 130² § 3 w zw. z art. 373 i art. 397 § 2 i art. 398²¹). Za odrzuceniem zażaleń przemawiały takie same względy co w przypadku odrzucenia skargi kasacyjnej.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 105 § 1 i 108 § 1 k.p.c.

Wypada zauważyć, że w komparycji niniejszego postanowienia, przy określeniu z czyjego powództwa sprawa się toczy, wymieniono oprócz powoda K.S. tylko powodów (interwenientów ubocznych), którzy wnieśli zażalenia, natomiast nie wymieniono A.P., ani J.L., którzy zmarli w toku procesu i postępowanie przez nich wszczęte zostało zawieszona (k – 594, k – 917). W wyniku oddalenia, względnie odrzucenia, zażaleń na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 6 czerwca 2007 r. skarga kasacyjna została prawomocnie odrzucona w stosunku do tych powodów (interwenientów ubocznych), wymienionych w komparycji niniejszego postanowienia Sądu Najwyższego, którzy wnieśli zażalenia. Niniejsze postanowienie nie dotyczy zatem powoda K.S., ani postępowania wszczętego przez A.P. i J.L.